

PÕHIKOOLI ÜHISKONNAÕPETUSE LÕPUEKSAM 2008

Eesmärgid:

- **Hinnata teadmiste ja oskuste vastavust riikliku õppekava ühiskonnaõpetuse ainekavas määratletud õpitulemustele, mis eeldab, et õpilane:**

tunneb:

- ühiskonnaelu põhivaldkondi ja nende omavahelist seotust;
- Eesti Vabariigi põhiseadust, riigi mõistet ning oskab kirjeldada selle funktsioone, Eesti riigi poliitilist ja administratiivset korraldust, õigusloome- ja õiguskaitseüsteemi. Põhiseaduse tundmine eeldab, et õpilane oskab sealt eksami käigus vajalikku informatsiooni leida;

- inim- ja kodanikuõigusi; teab, et meie põhiõigused, vabadused ja kohustused on Eesti Vabariigi põhiseaduse II peatükis;

teab, millised on riigi majanduselu üldised printsiibid, isikliku majandamise võimalused ja põhimõtted, oskab käituda tööjoturul;

saab aru, et ühiskonna ressursid on piiratud, mõistab soovide ja võimaluste erinevust ning säästliku tarbimise olulisust;

oskab:

- seaduslike vahenditega kaitsta enda ja teiste õigusi ja huve;

- kaitsta enda kui tarbija õigusi ja huve;

- hinnata ühiskonnaelus oma osalemise võimet ja võimalusi ning hankida selleks vajalikku teavet;

- suhelda riigi- ja kohalike asutustega, vormistada nõuetekohaselt dokumente.

- **Saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkuse kohta.**
- **Anda koolidele ja õpetajatele võimalus hinnata oma õpilaste õpitulemusi üleriigilisel taustal.**
- **Tulemuste põhjal planeerida ja teha muudatusi ühiskonnaõpetuse ainekavas, õppekirjanduses, õpetajate täiendkoolituses.**

Korraldus:

Eksam toimub **16. juunil 2008** algusega kell **10.00** ja kestab **2 tundi ja 30 minutit** (kokku 150 minutit). Exsam toimub ilma vaheajata. Eksami aega hakatakse arvestama hetkest, mil kõik õpilased on saanud kätte eksamitöö ja eksamikomisjoni esimees annab loa töö alustamiseks.

Eksamiruumis istuvad õpilased ühekaupa.

Õpilasele vajalikud töövahendid on sinine või must pastapliiats/sulepea. Keelatud on hariliku pliiatsi ja korrektori kasutamine. Juhul, kui õpilane soovib töös teha parandusi, tuleb valele vastusele kriips peale tõmmata ja kirjutada juurde/peale õige vastus.

Kooli poolt on iga õpilase laual Eesti Vabariigi põhiseadus.

Eksamil ei ole lubatud kasutada kõrvalist abi.

Koos eksamitööga saadetakse kooli hindamisjuhend, mille alusel eksamikomisjon hindab õpilaste eksamitöid viie palli süsteemis. Vastuseid hinnatakse 1 punkti täpsusega.

Maksimaalselt on võimalik saada 75 punkti.

Hindamiskaala on järgmine:

hinne 5 – 68-75 punkti (90-100%)

hinne 4 – 53-67 punkti (70-89%)

hinne 3 – 34-52 punkti (45-69%)

hinne 2 – 15-33 punkti (20-44%)

hinne 1 – 0-14 punkti (0-19%)

Eksami vorm ja tase:

Eksam on kirjalik ja eksamitöö ühes variandis. Küsimused ja ülesanded hõlmavad järgmisi tasandeid:

- 1) teadmised (mõisted, faktid, seaduspärasuste tundmine);
- 2) teadmiste rakendamine (kasutamine uues situatsioonis, prognoosimine);
- 3) mõistmine/arusaamine (kirjeldamine, seletamine, ümbersõnastamine);
- 4) analüüs ja süntees (seoste näitamine, võrdlemine, rühmitamine, eristamine, faktide ja seaduspärasuste ühendamine);
- 5) hinnangu andmine (järelduste, otsustuste tegemine).

Eksamitöös on eri raskusastmega ülesannete tüüpe:

- mõiste ja selgituse kokkuviiimine (ainealase mõiste selgitamine ja kasutamine; loendist sobiva mõiste selgituse, iseloomuliku joone vms valik koos põhjendusega);
- valikvastustega ülesanne (õigete paaride leidmine, vale ja õige väite äratundmine, sündmuste järjestamine jne);
- avatud küsimustega ülesanne (eeldab selgituse või hinnangu andmist, näidete toomist, teadmiste kasutamist, iseloomulike joonte väljatoomist);
- väitega nõustumine või mittenõustumine (oma seisukoha selgitamine, põhjendamine, näidete toomine; isikliku arvamuse põhjendatud esitamine jne);
- lünkteksti täitmine (allikate põhjal või oma teadmisi kasutades);
- informatsiooni, mõistete jne grupeerimine (mingi kindla tunnuse või iseloomulike joonte alusel, sarnasuste ja erinevuste leidmine);
- teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse paigutamine, teksti põhjal diagrammi koostamine jne);
- etteantud skeemi täitmine (loendis pakutava teabe, oma teadmiste või põhiseaduse alusel);
- skeemi koostamine (loendis pakutud märksõnade loogiline seostamine);
- allikate põhjal küsimustele vastamine ja oma seisukoha kujundamine (tekst, foto, karikatuur);
- kaardi tundmine (Eesti);
- situatsioonil põhinev ülesanne (eeldab omandatud teadmiste või põhiseaduse kasutamist);
- probleemküsimuse avamine (selgitava jutustuse või pikema analüüsi kirjutamine; kirjutajat abistavad märksõnad või teemat avada aitavad küsimused, skeemid, diagrammid vm allikad).

Töö koostamisel lähtutakse põhimõttest, et umbes 50% saadavatest punktidest peegeldavad teadmiste ja mõistmise tasandil ja umbes 50% teadmiste rakendamise, analüüsi, otsustuste tegemise, hinnangu andmise tasandil omandatud.

Teemad:

Eksamitöö koostamise aluseks on „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava”. Eksamitöö ülesanded lähtuvad ühiskonnaõpetuse ainekavas toodud nõuetest õpitulemustele põhikooli lõpuks.

ÜHISKOND KUI INIMESTE OLEMASOLU VIIS. Ühiskonnaelu valdkonnad. Ühiskonna sotsiaalne struktuur. Varanduslik kihistumine. Inimeste huvide mitmekesisus ja selle avaldumisvormid.

Normide osast ühiskonnasuhetes. Õigus ja õiglus. Õigus- ja moraalinormid. Sotsiaalsed normid ja väärtused.

RIIGI MÕISTE JA FUNKTSIOONID. Riigi mõiste, tunnused, funktsioonid. Eesti riiklik korraldus. Eesti Vabariigi põhiseadus Eesti riigivormist ja –korrast. Rahvas, elanikud, kodanikud. Riigikogu. Vabariigi President. Vabariigi Valitsus. Kohalik omavalitsus. Eesti Vabariigi õigus- ja korraldusorganid. Kodanikukaitse. Eesti riigikaitse struktuur ja funktsioonid. Eesti Vabariik rahvusvahelistes organisatsioonides.

KODANIKUÜHISKOND. Kodanikukultuur. Kodanikualgatus. Mittetulundusühingud. Kohalikud kogukonnad. Naabrivalve. Käitumine kriisiolukorras.

RAHVAS, PÕHISEADUS JA DEMOKRAATIA. Õigusriik. Inimõigused. Eesti Vabariigi põhiseadus. Põhiõigused, vabadused ja kohustused Eesti Vabariigi põhiseaduses. Usk ja usuvabadus. Sõltumatu ajakirjandus. Õigus avalikule teabele. Informatsiooni kättesaadavus.

ÜSIKISIK, RIIG JA ÕIGUS. Seadus ja seaduskuulekus. Kodakondsuse seadus. Igaihe õiguste, vabaduste ja kohustuste ühetaolisuse printsiip. Demokraatliku kohtupidamise põhimõtted.

RIIG JA MAJANDUS. Majandusringlus. Turumajandus. Ettevõtlus. Konkurents ja riigi roll majanduses. Riigieelarve. Maksud, nende otstarve. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Raha ja pangandus, väärtpaberid. Eesti majandusliku arengu võimalused. Eesti tööturg ja tööturupoliitika.

INDIVIID JA MAJANDUS. Rikkus ja vaesus. Peremajandus. Karjääri ja toimetuleku planeerimine. Tööturg, tööandjad ja töövõtjad. Konkurents tööturul. Tööseadusandlus. Tarbijakaitse ja tarbijakäitumine.

Läbivad teemad:

- **Keskkond ja säästev areng.**
- **Töölane karjäär ja selle kujundamine.**
- **Infotehnoloogia ning meedia.**
- **Turvalisus.**

Õppematerjal:

A. Toots. Ühiskonnaõpetus: 9. klassi õpik. – Tln: Koolibri, 2003, 2007.

R. Taagepera. Ühiskonnaõpetus põhikoolile, I osa. – Tln: AS Bit, 2003.

H. Raudla, L. Vahtre. Ühiskonnaõpetus põhikoolile, II osa. – Tln: AS Bit, 2003.

Eesti Vabariigi põhiseadus. *ngj vx'tgf cmukqpp+''